

Kood	Punktid
------	---------

XXV AJALOO OLÜMPIAAD
Gümnaasium üldajalugu
Lõppvoor 23. märts 2016

ABSOLUTISM JA VALGUSTATUD ABSOLUTISM

1.1. Näete pildil ühe tuntud 17. sajandi teose originaaltiitellehte. Kes on selle teose autor? (1p)

1.2. Tiitellehe vasakul poolel on kujutatud ilmaliku ja paremal poolel vaimuliku võimu sümboleid. Kas teose autor soovib kiriklikku võimu ilmalikust riigist lahutada või hoopis tugevamini kokku siduda? Põhjendage enda seisukohta tuginedes tiitellehele. (1p)

1.3. Teos ilmus Londonis 1651. a. Millise sündmuse ajal see teos oli kirjutatud ja kes valitses sellel ajal Inglismaad? (2p)

Sündmus: _____

Valitseja: _____

2.1. Nimetage Montesquieu peateos. (1p)

2.2. Millist valitsemisvormi pidas Montesquieu Euroopale kõige sobimatumaks, kuigi mõnel pool on see tema arvates paratamatu? (1p)

2.3. Mida kujutab endast Montesquieu' võimude lahususe printsiip? (3p)

3. Märkige lahtrisse, kas tegemist on Rousseau' või Voltaire'i seisukohaga. (4p)

ühiskondliku lepingu teooria kohaselt on üksikisikute vahel kokkulepe allutada oma arvamused ja õigused kogu ühiskonna kui terviku huvidele	
otsedemokraatia on hea, esindusdemokraatia tähendab üksnes orjalikku allumist valitsusele, Inglise rahvas on vaba ainult parlamendisaadikute valimiste ajal	
ideaaliks on valgustatud monarh, keda nõustaksid filosoofid	
inimkond peab pöörduma "tagasi loodusesse!", lihtsa "südamekultuuri" juurde	

4. Viige kokku esitatud aastaarvud 17. sajandi sõjaliste konfliktidega (kirjutades lahtrisse vastava numbriga). (3p, iga õige vastus annab 0,5p)

Aastad	Märgi number	Sõda
1 - 1672-1678		Rootsi-Poola (jätku-)sõda
2 - 1652-1674		Kolmekümneaastane sõda
3 - 1683-1699		Inglise-Hollandi sõjad
4 - 1688-1697		Rootsi-Poola-Vene sõda
5 - 1600-1629		Prantsuse-Hollandi sõda
6 - 1618-1648		Austria-Türgi sõda
7 - 1655-1661		

5. Nimetage kolm valitsejat, kes algatasid Põhjasõja ja sõlmisid vastava liidu. (3p)

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

6. Märkige ristiga, kas Karl XII võitis või kaotas tabelis märgitud lahingud. (2p, iga õige vastus annab 0,5p)

Sündmus	Võitis	Kaotas
Narva lahing 1700		
Fredrickshaldi piiramine		
Poltava lahing		
Spilve lahing Riia all		

7. Märkige iga territooriumi ette, mis riigile see kuulus 18. sajandi sõdade tulemusel ning kolmandasse lahtrisse märkige, millise sõja tulemus see oli. (5p, iga õige vastus annab 0,5p)

A - Suurbritannia; B - Preisimaa; C - Austria; D - Prantsusmaa.

I - Hispaania pärilussõda; II - Austria pärilussõda; III - Seitsmeaastane sõda.

Täht	Territoorium	Sõda
	Kanada	
	Sileesia	
	Gibraltar	
	Louisiana	
	Senegambia	

8. Louis XIV on peetud Euroopa ajaloo üheks absolutistlikumaks monarhiks, kelle ümber keerles kogu Prantsusmaa. Selgita, kuidas on see võimalik, et tema võimuperioodil omandas siiski nii suure poliitilise rolli kardinal Mazarin? (2p)

9. Märkige, kas esitatud väited Louis XIV ja tema õukonnaelu kohta on tõesed või väärad. (3p, iga õige vastus annab 0,5p)

Väide	Tõene	Väär
Ta krooniti kuningaks juba 5-aastaselt ja sai peagi ka oma õukonna		
Louis XIV valis Versailles lossi oma residentsiks, kuna see oli päikseküllaseim paik Pariisi lähiümbruses		
Louis XIV pidas ennast isegi Jumalast kõrgemaks, mistõttu tühistas Nantes'i edikti		
USA Louisiana osariik on nimetatud Louis XIV järgi		
Välispoliitiliselt oli Louis XIV valitsusaja lõpp suur ebaõnnestumine		
Louis XIV surma järel päris trooni tema 5-aastane poeg Louis XV		

10. Järgnevalt on iseloomustatud ühe 17. sajandi riigitegelase poliitikat:

Ta murdis aadli ülikõrge poliitilise positsiooni ja tegi selgeks, et seadusi saab kehtestada ainult kuningas. Sellega ühtlasi tsentraliseeris riigivõimu. Tema ajal seisusi enam kokku ei kutsutud. Ta tegi algust haldusreformidega ja tsentraliseeris ka siin valitsuse kontrolli regioonide üle. Ta osales protestantide liitlasena sõjas, et murda Habsburgide ülemvõim Euroopas. Samas hakkas ta taga kiusama hugenotte. Ta pani tõeliselt aluse oma riigi muutmisele suurjõuks.

10.1. Nimeta see isik. (1p) _____

10.2. Millist sõda on tekstis silmas peetud? (1p) _____

11. Nimetage kolm suurt sõda, millest võttis Prantsusmaa 18. sajandil osa Louis XV ja Louis XVI valitsusajal. (3p)

1) _____

2) _____

3) _____

12.1. Millist ajavahemikku tuntakse Rootsi ajaloos "karoliinliku isevalitsuse" (e. "karoliinide absolutismi") nime all (dateeri)? (1p)

12.2. Millised "karoliinide" kuningad käisid ka Eestis? (1p)

13. Millisel majanduspoliitilisel otsusel põhinesid Rootsi riigi peamised sissetulekud 17. sajandi viimasel veerandil ja 18. sajandi alguses? (1p)

14. Rootsi suurriik koosnes paljudest provintsidest (loetletud parempoolses tulbas), mis omakorda jagati kolmeks suuremaks provintsiialaks ehk regiooniks: A - Läänemere provintsid, B - Saksa territooriumid; C - Taanilt 1658/1660 võidetud Lõuna-Rootsi maaalad. Märkige iga provintsi ette, millise regiooni alla see kuulus. (4p, iga õige vastus annab 0,5p)

Täht	Provints	Täht	Provints
	Ees-Pommeri		Liivimaa
	Skåne		Eestimaa
	Ingerimaa		Bremen-Verden
	Holland		Wismar

15. 1697. aastal tabas Rootsi suurriiki kaks suurt õnnetust. Nimetage need. (2p)

1) _____

2) _____

16. Järgnevalt on esitatud viis vale väidet Peeter I (1682-1725) valitsemise kohta. Kirjutage kõrvalolevasse lahtrisse tõene versioon. (5p)

Peeter I veetis oma lapse- ja nooruspõlve	
---	--

Euroopas (peamiselt Hollandis), kus kogetu ja õpitu baasil asus ta hiljem Venemaal "läänelikuks" reformima.	
Peeter I kehtestas Venemaal pearahamaksu 1718/1724. aastal, kuid seda pidid tasuma üksnes habemega talupojad ja "mittelläneliku" väljanägemisega aadlikud.	
Peeter I oli sarnaselt Napoleonile väikest kasvu.	
Peeter I kehtestas 1722. a teenistusastmete (e. rangide) tabeli, millega täpselt fikseeriti talupoegade teokoormiste määrad vastavalt talu rakmeloomade arvule.	
Peeter I polnud poegi, mistõttu tema surma järel asus Venemaa troonile tema abikaasa Katariina I.	

17. Voltaire'i sõber krahv Francesco Algarotti kirjutas 1739. a: "Kirjeldan teile pikemalt seda suurt linna [Peterburi], seda suurt akent, mis hiljuti avati põhja, läbi mille Venemaa vaatab Euroopasse". Puškin sõnastas selle tsitaadi ümber oma "Vaskratsanikus", kust jõudis see käibeleg tuntud fraasi ja metafoori. Kuidas see kõlab ja mida selle metafoori all mõeldakse? (2p)

Ütlus - _____

Tähendus - _____

18. Märkige piltide alla, kus asusid/asuvad need Peeter I monumendid. (2p)

A) _____ B) _____

19. Tõmba õigele vastusele joon alla (6p)

Kuidas oli Katariina II seotud Romanovite dünastiaga?

- a) Ta ei olnud veresuguluses, nii tema isa kui ema olid sakslased
- b) Tema ema oli Peeter I lapselaps
- c) Tema isa oli keisrinna Anna poeg

Kus leidis aset 1773. aastal puhkenud Pugatšovi ülestõus?

- a) Moskvast
- b) Leedus
- c) Kagu-Venemaal Volga ja Uurali aladel

Kes oli ühiskondlikkriitilise raamatu "Reis Peterburist Moskvasse" (1790) autor?

- a) Nikolai Novikov
- b) Aleksandr Radištšev
- c) Jemeljan Pugatšov

Katariina II väljendas korduvalt oma vastuseisu pärisorjusele. Millist mõju avaldas see Liivimaale?

- a) Balti erikorrast tingituna ei avaldanud see mingisugust mõju
- b) 1765. aastal võttis Liivimaa maapäev vastu nn talurahva positiivsed määrused
- c) Pärisorjus kaotati Eesti- ja Liivimaal Katariina II korraldusel

Oma valitsusajal asutas Katariina II kokku 144 uut linna. Kaks nendest asusid Eestis. Mis linnad?

- a) Paldiski ja Kuressaare
- b) Paldiski ja Võru

c) Võru ja Paide

1775. a kehtestas Katariina II Venemaal kubermanguseaduse. Kas see seadus avaldas mõju ka Eesti- ja Liivimaale?

- a) Ei avaldanud, kuna Baltikumis Venemaa seadused ei kehtinud
- b) Kubermanguseadus kehtestati koheselt 1775. aastal ka Eesti- ja Liivimaal
- c) Kubermanguseadus kohandati Eesti- ja Liivimaal 1783. a (nn asehalduskord)

20. 1798. aastal ilmus Hamburgi ajakirjas "Minerva" lugu, kus kirjutati, kuidas Tauria kindralkuberner lasknud Lõuna-Venemaal üles seada majade butafoorseid fassaade, kui keisrinna Katariina II 1787. aastal läbi oma uute alade reisis. Ta olevat tahtnud näidata sellega oma keisrinnale õitsvaid asulaid ja too olevat ka uskuma jäänud.

20.1. Kes oli see Tauria kindralkuberner? (1p) _____

20.2. Millist väljendit me selle loo järgi tunneme? (1p)

21. Nimetage pildidel kujutatud valitsejad koos nende esindusresidentsiga. (4p)

Kes on pildil? _____

Tema residents _____

Kes on pildil? _____

Tema residents _____

22. Selgitage, millises sugulus- ja võimuvahekorras olid Maria Theresia (valitsemisaastad 1740-1780) ja Joseph II (1765-1790). (3p)

- a) Milline oli Maria Theresia ja Joseph II sugulusvahekord?

b) Milline oli nende võimuvahekord?

23. Märkige ristiga, kas tegemist oli Friedrich II või Joseph II reformiga (2p, iga õige vastus annab 0,5p)

	Friedrich II	Joseph II
Kaotas pärisorjuse 1781		
Paljude kloostrite likvideerimine ja jesuiitide ordu laialisaatmine		
Süsteemaatilise "Üldise maaõiguse" (1794) koostamine		
Kartulikasvatuse juurutamine		

24.1. Kes absolutislikest monarhidest kuulutas (või kellele on omistatud) järgnevad tsitaadid? (2p)

"Riik see olen mina!" - _____

"Vürst on riigi esimene teener" - _____

24.2. Kas need loosungid on samatähenduslikud või vastandlikud, põhjendage. (2p)
